

сприяє скороченню насильства; - розроблення наукових досліджень, присвячених виявленню умов, за яких профілактика злочинів дає найкращі результати.

Як узагальнення зазначимо, що вивчення моделей, форм і методів превентивної та віктимологічної профілактики злочинів, що використовуються у закордонних країнах, дає підстави дійти висновку: відбувається постійний рух до реалізації у цій діяльності принципів системності, адекватного забезпечення, гуманізму й участі всіх членів суспільства.

ЗАКОРДОННІ ПРОГРАМИ ЗАХИСТУ ЖЕРТВИ ЗЛОЧИНУ

Дрозд В.Ю., слухач магістратури ННПФПСКМ НАВС

У США сьогодні реалізується низка нормативних актів по забезпеченню прав та відновлення порушених прав жертв злочинів, які мають чітку програму дій та процесуальних гарантій. Багато питань, пов'язаних з потерпілими від злочинних зазіхань, знайшли своє відображення в прийнятті відповідних законів в ряді країн Європи.

Значна діяльність по захисту прав людини проводиться Радою Європи, в межах якої прийнято більш 140 конвенцій, що регламентують проблеми захисту прав людини і пряме чи непряме обмеження віктимізації.

У 1983 р. у Страсбурзі Рада міністрів Ради Європи прийняла Європейську конвенцію «Про відшкодування збитків жертвам насильницьких злочинів з боку держави і міжнародного співробітництва в цій галузі країн-членів Європейської Ради».

У Конвенції особливо відзначається, що відшкодування збитку може бути зменшене чи скасоване з урахуванням поведінки жертви до, під час чи після злочину. Це, на наш погляд, важливе положення пов'язане з проблемою віктимної поведінки потерпілого, що впливає на весь механізм злочину і може бути негативним, провокуючим і навіть злочинним, що, безумовно, повинно враховуватися при вирішенні питання про відшкодування збитків жертві.

В наступні роки були прийняті Рекомендації щодо становища потерпілого в рамках кримінального права і кримінального процесу від 28 червня 1985 року і Рекомендації про надання допомоги жертвам і попередженні віктимізації від 17 вересня 1987 року. Дані рекомендації стали підставою для вироблення керівних принципів, що запропоновані урядам держав для перегляду національного законодавства і практики поводження з потерпілими від злочинів і жертвами зловживання владою. Серед основних можна виділити наступні принципи:

- інформування потерпілого відповідними органами про можливості одержання сприяння, практичної і правової допомоги, компенсації з боку правопорушників і держави;

- звільнення правопорушника від кримінальної відповідальності тільки після вирішення питання про компенсацію збитків потерпілому;

- підвищення рівня захисту потерпілого від розголошення будь-яких фактів, що можуть невинувато стосуватися приватного життя або образити гідність потерпілого (шляхом закритого судового засідання, нерозголошення особистої інформації і т.п.);

- забезпечення ефективним захистом потерпілих від залякування і помсти з боку злочинця (особливо по справах організованої злочинності).

У 1982 р. в США був виланий Феленальний закон про кримінально-правовий захист жертв і свідків злочинів. Відповідно до цього закону потерпілому, що виступає як свідок в кримінальному процесі, забезпечується судовий захист. Відшкодування матеріального збитку злочинцем стає самостійним видом кримінально-правових санкцій. Особа, що вилбуває покапання, не має права олепжувати користь зі свого злочину шляхом публікації відомостей про нього, оскільки це знову нанесло би збиток інтересам потерпілого.

Таким чином, законотворчість у західних країнах йде по шляху формування загальних принципових положень, що стосуються проблеми потерпілих від злочинів з подальшою наступною конкретизацією в нормах-принципах, які регламентують вже окремі сторони взаємодії жертв злочинів з національною правоохоронною системою і механізми реалізації таких прав.

У цьому ж році Генеральною асамблеєю ООН була прийнята Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою, у якій під терміном «жертви» розуміються особи, яким індивідуально чи колективно була заподіяна шкода, включаючи тілесні ушкодження, моральний збиток істотне обмеження їхніх основних прав у результаті дії чи бездіяльності, що порушує діючі національні кримінальні закони держав-членів, включаючи закони, які забороняють злочинне зловживання владою. Термін «жертва» у відповідних випадках включає близьких чи родичів утриманця безпосередньої жертви, а також осіб, яким був заподіяний збиток при спробі допомогти жертвам, що знаходяться в тяжкому стані, а також запобігти віктимізації.

Крім цього Декларація визначила такі головні напрями підтримки потерпілих:

- впровадження у національне законодавство держав-членів ООН міжнародних стандартів доступу потерпілих до системи правосуддя та державної підтримки;

- кримінально-правова реституція жертвам, їх сім'ям, або утриманцям;

- компенсації жертвам з державних і недержавних фондів;
- надання необхідної матеріальної, медичної, психологічної та соціальної допомоги з урядових, добровільних громадських та місцевих джерел.

У 2000 році був підписаний Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінок і дітей, і покарання за це, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної насильницької злочинності.

Слід сказати, що в США дуже сильна саме державна підтримка віктимологічних програм. Наприклад, у США створено Національну організацію допомоги жертвам злочинів, при Міністерстві юстиції функціонує Департамент допомоги таким жертвам. У восьмидесятих роках був заснований Фелеральний фонд допомоги жертвам для додаткового фінансування двох головних національних програм. Перша програма розрахована на утримання державних, громадських і приватних служб; друга - на забезпечення штатів додатковими коштами для виплати потерпілим державної компенсації за шкоду, заподіяну злочинцем.

В цій країні діє більш 2000 таких програм по захисту жертв злочинів, з них більш 1400 підтримується Мін'юстом, на їх здійснення виділений федеральний Фонд у розмірі приблизно 35 млн. доларів. Не федеральне фінансування є ще більшим і складає 200 млн. доларів. Реалізація подібних програм реально дозволяє знизити окремі види злочинів і надати необхідну допомогу жертвам злочинних зазіхань.

Ступінь імплементації цих стандартів на рівні національного законодавства країни, а також їх дотримання у національній практиці виступає якісним показником виконання державою своїх міжнародно-правових зобов'язань в сфері захисту прав людини, а також рівня її соціальної відповідальності за долю теперішнього та майбутнього поколінь.

ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ З ЗАХИСТУ ЖЕРТВ НАСИЛЬСТВА В СІМ'І

Федоровська Н.В., старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем громадської безпеки ННПФПМГ БВВ НАВС

Вирішення проблеми насильства в сім'ї в Білорусії регулюється законом Республіки Білорусь «Про основи діяльності з профілактики правопорушень» від 10 листопада 2008 р. № 453-З, яким встановлено правові і організаційні основи діяльності державних органів, організацій та громадян з профілактики правопорушень.

Статтею 1 даного закону визначено поняття насильство в сім'ї, що включає в себе умисні дії фізичної, психологічної, сексуальної спрямованості одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена